یادداشت

گفت‌وگوها نمایشی نباشد

مهدی آیتی
فعال سیاسی

دولت از وزرا تا رئیس‌جمهور مرتبا اعلام می‌کنند که اهل گفت‌وگو هستند، اما با وجود اینکه تلاش‌هایی در این زمینه شده است اما به نظر می‌رسد عملا خروجی‌ای از این گفت‌وگوها فعلا حاصل نشده است. از این منظر می‌توان گفت: گفت‌وگوها به صورت غیرعمدی نمایشی است. چرا گفت‌وگوها نمایشی است؟ زیرا دولت در شرایط تحریم قرار دارد. تحریم‌هایی که آنقدر جدی است که فروش نفت را تحت تاثیر قرار داده است، احتمال پول حاصل از فروش نفت به صورت‌های دیگری از جمله تامین کالاهای مورد نیاز به کشور وارد می‌شود و از طرف دیگر نظام بانکی ایران به بانک‌های جهانی متصل نیست. در این شرایط هر میزان دولت وعده دهد که اهل گفت‌وگوست، کاری پیش نمی‌رود، چراکه در این وضعیت نمی‌توانید شاهد آن باشیم که تحولی ایجاد شود. این مساله به دولت سیزدهم و شخص آقای رئیسی هم باز می‌گردد هر دولتی در چنین شرایطی سکان هدایت کشور را در دست داشت نمی‌توانست کار را جلو ببرد و بر میزان رضایت مردم بیفزاید. در نتیجه در این شرایط هر مقداری با مردم گفت‌وگو شود، با گروه‌های سیاسی گفت‌وگو کنند، با صنعتگران و کشاورزان گفت‌وگو کنند این گفت‌وگوها نباید نمایشی باشد، چراکه وضعیت تورم سرسام‌آور است، بیکاری کاهش نیافته است، شرایط اقتصادی مردم بهبود نیافته هیچ، سخت‌تر از گذشته هم شده است. دولت در بخش‌های مالیات‌ها افزایش داده و موجب زحمت بخشی از واحدهای تولیدی، خدماتی شده است. به قول یکی از نامزدهای ریاست‌جمهوری از مشروطیت تاکنون دست دولت‌ها در جیب مردم بوده. این درحالی است که باید عکس این موضوع باشد و دست ملت‌ها در جیب دولت باشد و دولت‌ها برای بهبود شرایط زندگی مردم تلاش کنند نه اینکه به‌خاطر عملکردهای اشتباه خود هر بار که با کسر بودجه روبه‌رو شدند، مالیات‌ها را افزایش دهند و دست در جیب مردم کنند، اما برخی نهادها مالیات نپردازند و معاف از پرداخت مالیات باشند. این مشکلات موجب شده نارضایتی‌ها افزایش یابد و وعده‌ها نیز جنبه نمایشی پیدا کند. از این منظر دولت‌ها به جای اینکه وعده دهند و مردم را به علت اینکه آن وعده را اجرایی نمی‌کنند از خود ناراضی کنند، باید به سمت و سویی گام بردارند که اولا روابط ایران با کشورهای جهان بهبود یافته و در ثانی بر اساس نرم‌های مدیریتی در جهان و تجربه‌های موفق دولت‌های گذشته اقدام به مدیریت کشور کنند.

نگاه

غلامرضا ظریفیان:

وقتی تصمیمات غیرمنطقی می‌گیریم آماده واکنش‌ها هم باشیم

معاون وزیر علوم در دولت اصلاحات در واکنش به سیاست‌های آموزش عالی اظهار داشت: یکی از ویژگی‌های حکمرانی خوب، عقلانی رفتار کردن است. زمانی که ما تصمیمی غیرمنطقی می‌گیریم، حاصل آن ضربه خوردن به اعتماد تصمیم‌گیری و نظام کارگزاران کشور است، مثلا یکی از تصمیمات غیرمنطقی افزایش هزینه آزادسازی مدارک بود که طبق جداولی که منتشر شده، چندین برابر شده است. غلامرضا ظریفیان گفت: به نظرم این افزایش قیمت آزادسازی مدارک می‌تواند دلیلی همچون تامین کسری بودجه بخش‌های دولتی همان حوزه‌ها را داشته باشد که این هم غیرمنطقی است و هرکاری انجام دهیم، این ذهنیت منفی که ایجاد شده را نمی‌توان پاک کرد که دانشجویان معتقدند که اینها نمی‌گذارند ما برویم، حتی اگر بخواهند هزینه‌های که زمان تحصیل صرف دانشجو کرده‌اند را بگیرند، باز هم باید با شتاب خیلی کمی رشد می‌یافت. وقتی برخی مسئولین تصمیمات غیرمنطقی می‌گیرند، باید آماده دریافت واکنش‌های غیرمنطقی هم باشند. وی افزود: مشخص نیست چرا یک‌دفعه افزایش قیمت‌ها صورت گرفته است. یکی از گمانه‌زنی‌ها این است که مانع از رفتن دانشجویان و افراد به خارج از کشور شود، اما اگر واقعا هم چنین سیاستی پشت موضوع باشد که البته تردید دارم، واقعا تصمیم نادرستی است و با این شیوه نمی‌شود مانع از رفتن افراد به خارج از کشور شد. این فعال سیاسی اصلاح‌طلب بیان کرد: کسی که تصمیم به رفتن دارد، حتما هزینه‌های رفتن را هم فراهم می‌کند و می‌رود و در عین حال وقتی با این هزینه‌ها می‌رود، اگر امیدی به برگشتن هم داشت، دیگر برنمی‌گردد. وقتی فردی را با موانع این مدلی روبه‌رو می‌کنیم، او را نگران می‌کنیم. شاید فردی هزینه غیرمنطقی را برداخت کند اما وقتی برود با دلخوری و ناراحتی بیشتری ایران را ترک می‌کند. عضو شورای مرکزی مجمع ایثارگران اصلاح‌طلب با بیان اینکه اینها نوع افزایش قیمت‌ها در شرایطی که در آن قرار داریم، یک تاثیر پیرامونی دارد، تصریح کرد: زمانی که یک میزان غیرمنطقی را در نظر می‌گیریم فضای روانی ایجاد می‌کند که ناخودآگاه بر شرایط اقتصادی و تورم کشور هم تاثیر می‌گذارد. ظریفیان با بیان اینکه اکنون ۱۵ تا ۲۰ درصد آموزش عالی رایگان است، عنوان کرد: ۸۰ درصد از آن را مردم همزمان با تحصیل، هزینه آن را هم می‌دهند. وقتی ۲۰ درصد را مردم رایگان استفاده می‌کنند، طبیعتا بعد از اتمام تحصیل به همان میزان یا در کشور کار کنند یا اینکه اگر خواستند به خارج از کشور می‌روند هزینه آن را بدهند که این دیگاه هم چندان غیرمنطقی نیست، اما اگر می‌خواهید از او هزینه دریافت کنید، باید منطقی و مطابق با هزینه‌ای که برای فرد کرده‌اید دریافت کنید. وی با اشاره به مهاجرت افراد که به دوره قبل از ورود به دانشگاه رسیده، اشاره و تاکید کرد: در سال‌های اخیر این اتفاق رو به افزایش بوده است و نه صرفا برای پول، که به‌خاطر سربازی هم افراد از پیش از ورود به دانشگاه می‌رفتند و این افزایش قیمت آزادسازی مدارک هم می‌تواند این اقدام را افزایش دهد.

محسن جلیلوند در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

باید مرگ برجام را اعلام کرد

- هر چیزی جایگزین برجام شود مثبت نخواهد بود
- در چشم‌انداز امنیت ملی آمریکا چیزی به‌نام برجام وجود ندارد
- ایران و کشورهای غربی نمی‌دانند در آینده درباره چه موضوعی مذاکره کنند
- مواضع ایران و کشورهای غربی به مرور از هم دورتر شده است
- بایدن کشف جدیدی درباره برجام نکرده است
- وضعیت تحریم‌ها در آینده پیچیده‌تر می‌شود

آرمان ملی- احسان انصاری: آیا برجام به پایان راه رسیده و باید مرگ برجام را اعلام کرد؟ چه عوامل داخلی و خارجی باعث شد برجام به پایان راه خود برسد؟ مهم‌ترین پیامدهای پایان برجام برای ایران چه خواهد بود؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سوالات با دکتر محسن جلیلوند، تحلیلگر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده است. جلیلوند معتقد است: «در چشم‌انداز امنیت ملی آمریکا که منتشر شده موضوعی به نام برجام مشاهده نمی‌شود. در این چشم‌انداز ایران نیز در کنار روسیه و چین چز تهدیدها و چالش‌هایی است که آمریکا در آینده با آنها مواجه خواهد شد. به همین دلیل آمریکا فعالیت‌های خود را به شکل‌های مختلف علیه جمهوری اسلامی آغاز کرده است. مسائلی که به تازگی در سازمان ملل متحد علیه ایران صورت گرفته و یا موضوعاتی که در دستور کار کشورهای اروپایی قرار گرفته نشان می‌دهد که موج جدیدی از اقدامات علیه جمهوری اسلامی در حال شکل‌گیری است که در آینده چشم‌انداز روشنی را پیش‌روی ما قرار نمی‌دهد. کشورهای غربی در حال فشار به ایران هستند تا در نهایت به نقطه‌ای که به دنبال آن هستند دست پیدا کنند. اقداماتی که آمریکا و کشورهای اروپایی طراحی کرده‌اند در آینده نیز ادامه خواهد داشت. با این وجود ما هرگز مواجه خواهد شد. به همین دلیل آمریکا فعالیت‌های خود را به شکل‌های مختلف علیه جمهوری اسلامی آغاز کرده است. مسائلی که به تازگی در سازمان ملل متحد علیه ایران صورت گرفته و یا موضوعاتی که در دستور کار کشورهای اروپایی قرار گرفته نشان می‌دهد که موج جدیدی از اقدامات علیه جمهوری اسلامی در حال شکل‌گیری است که در آینده چشم‌انداز روشنی را پیش‌روی ما قرار نمی‌دهد.»

◀ بایدن رئیس جمهور آمریکا در ویدئویی منتشر شده عنوان می‌کند برجام مرده اما ما اعلام نمی‌کنیم. این در حالی است که مقامات آمریکایی نیز عنوان می‌کنند موضوع برجام در شرایط کنونی در دستور کار این کشور قرار ندارد. آیا ما به مرگ برجام نزدیک شده‌ایم؟

اگر واقع‌بینانه به این موضوع نگاه کنیم باید عنوان کنیم که امروز که ما با هم صحبت می‌کنیم چیزی به نام برجام وجود ندارد و باید مرگ برجام را اعلام کرد. اینکه آقای بایدن عنوان کرده برجام مرده است کشف جدیدی نیست و شواهد و قرائن نشان می‌دهد که برجام به پایان راه خود رسیده است. در شرایط کنونی برجام وجود خارجی ندارد که ما بخواهیم درباره مذاکرات آن صحبت کنیم. در ماه‌های گذشته مذاکراتی بین ایران و کشورهای غربی وجود داشته که این مذاکرات با فراز و نشیب‌هایی همراه بوده اما هیچ دستاوردی نداشته است. طرفین در برخی مقاطع به سمت نزدیک شدن مواضع حرکت کردند اما در اغلب موارد مواضعی متفاوت از یکدیگر داشتند و به همین دلیل در عمل برجام به نتیجه قابل توجهی دست پیدا نکرد. آنچه در مذاکرات رخ داد بیان مواضع دوطرف بود که به مرور زمان این مواضع از هم دورتر شد. به همین دلیل امکان دسترسی به توافق روز به روز از بین رفت. امروز دوطرف حتی درباره اینکه درباره چه موضوعی با هم صحبت کنند نیز توافق ندارند و مشخص نیست در آینده می‌خواهند درباره چه چیزی با هم مذاکره کنند. به همین دلیل عنوان می‌کنم که بایدن کشف جدیدی نکرده و برجام مرده هاپود که در محاق قرار گرفته بود. در شرایط کنونی مقامات آمریکا عنوان می‌کنند تا زمانی که وضعیت داخلی ایران مشخص نشود نمی‌توان درباره موضوع دیگری مانند برجام صحبت کرد و به همین دلیل نیز عنوان می‌کنند برجام در اولویت ما قرار ندارد. نکته دیگری که در این زمینه وجود دارد همکاری ایران و روسیه است که هنوز دارای ابهاماتی برای کشورهای غربی است. به همین دلیل نیز مقامات آمریکا عنوان می‌کنند تا زمانی که این مسائل حل نشود نمی‌توان درباره آینده و احیای برجام مذاکره و گفت‌وگو کرد.

> در چشم‌انداز امنیت ملی آمریکا که منتشر شده موضوعی به نام برجام مشاهده نمی‌شود. در این چشم‌انداز ایران نیز در کنار روسیه و چین جزو تهدیدها و چالش‌هایی است که آمریکا در آینده با آنها مواجه خواهد شد

◀ امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه در دیدار با مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا از احتمال برگزاری مذاکره بین ایران و کشورهای غربی صحبت کرده و نسبت به آینده ابراز امیدواری کرده است. این امیدواری به چه معناست؟

دیدار وزیر خارجه ایران با جوزف بورل در راستای دیپلماسی و مراودات معمول دیپلماتیک است. در چنین دیدارهایی هر صحبتی می‌تواند مطرح شود و هر گمانه‌زنی وجود دارد. البته هر احتمالی نسبت به آینده مذاکرات وجود دارد و به همان صورت که اعترافات در ایران شرایط را تغییر داد این احتمال وجود دارد که با اتفاق دیگری دوباره شرایط تغییر کند. با این وجود اگر واقع‌بینانه به موضوع نگاه کنیم باید عنوان کرد که در آینده مذاکره‌ای در کار نیست و این صحبت‌ها بیشتر گمانه‌زنی‌های معمول دیپلماتیک است. به هر حال در شرایط کنونی شواهد و قرائنی وجود دارد که نشان می‌دهد بازگشت به میز مذاکره برای احیای برجام به‌راحتی امکان‌پذیر نیست و دوطرف مواضع و دغدغه‌هایی دارند که با یکدیگر فاصله معناداری دارد.

◀ در چنین شرایطی تحریم‌های ایران چه وضعیتی پیدا می‌کند؟

در این شرایط تحریم‌ها به همین صورت ادامه پیدا می‌کند و تغییری در آن ایجاد نخواهد شد. این در حالی است که میزان تحریم‌ها در هفته‌های اخیر بیشتر نیز شده است. تحریم‌هایی که اتحادیه اروپا برای شرایط داخلی ایران وضع کرده نیز به تحریم‌های گذشته اضافه شده و به همین دلیل شرایط تحریم‌های ایران در آینده پیچیده‌تر خواهد شد. در شرایط کنونی نشانه‌هایی مبنی بر لغو تحریم‌ها یا روزنه‌هایی که تحریم‌های ایران کاهش پیدا کند وجود ندارد و آنچه مشخص است این است که تحریم‌های ایران حداقل در کوتاه مدت لغو نخواهد شد. شاید در قبل از اعتراضات اخیر در ایران احتمالاتی درباره کاهش یا لغو تحریم‌ها وجود داشت اما در شرایط کنونی این احتمالات نیز از بین رفته است.

◀ پایان برجام از نظر سیاسی و دیپلماتیک چه پیامدهایی خواهد داشت؟

در چنین شرایطی هر احتمالی درباره ایران و برجام وجود دارد. نکته مهم در این زمینه این است که در چشم‌انداز امنیت ملی آمریکا که منتشر شده موضوعی به نام برجام مشاهده نمی‌شود. در این چشم‌انداز ایران نیز در کنار روسیه و چین جز تهدیدها و چالش‌هایی است که آمریکا در آینده با آنها مواجه خواهد شد به همین دلیل آمریکا فعالیت‌های خود را به شکل‌های مختلف علیه جمهوری اسلامی آغاز کرده است. مسائلی که به تازگی در سازمان ملل متحد علیه ایران صورت گرفته و یا موضوعاتی که در دستور کار کشورهای اروپایی قرار گرفته نشان می‌دهد که موج جدیدی از اقدامات علیه جمهوری اسلامی در حال شکل‌گیری است که در آینده چشم‌انداز روشنی را پیش‌روی ما قرار نمی‌دهد. کشورهای غربی در حال فشار به ایران هستند تا در نهایت به نقطه‌ای که به دنبال آن هستند دست پیدا کنند. اقداماتی که آمریکا و کشورهای اروپایی طراحی کرده‌اند در آینده نیز ادامه خواهد داشت. با این وجود ما هرگز به هیچ‌کس آسیب ندیده نه مرجعیت، نه مردم، نه هیچ شخص دیگری و نه اسلام و نه انقلاب. چراچون با عقلانیت و درایت رفتار شد و همگان در آن زمان تلاش کردند کسی آسیب نبیند و آن ماجرا هم ختم به خیر شد.

◀ برخی البته به امر به معروف معتقدند و اعلام می‌کنند که بر اساس اسلام باید این اقدام صورت گیرد و نباید تعطیل شود.

عده‌ای باید باشند که صلاح بدانند که امر به معروف و نهی از منکر در کجا باید اتفاق افتد و در کجا فعلا به صلاح نیست. باید بررسی کرد که امر به معروف و نهی از منکر در مورد حجاب در چه سطحی باید باشد و کی صلاح است و کی به صلاح نیست در این زمینه امر به معروف کرد. در نتیجه نباید اقدامی کرد که دشمنان و خارجی‌ها بهانه به دست آورند. بدحجاب از اول بوده و هست اما وقتی اینگونه برخورد شد برخی تحریک شدند. حتی زنان با حجاب هم از این اتفاق برای آن دختر جوان ناراحت شدند. امروز باید با دقت بیشتری رفتارهای خود را در نظر بگیریم. نباید بهانه‌ای به دست خارجی‌ها داد تا با آن بهانه در کشور ایجاد مشکلات کنند.

> اینکه مشکلات را به گردن تحریم و خارجی‌ها بیندازیم مشکلات را حل نمی‌کند زیرا مردم می‌گویند دولت‌ها هستند که از ما رأی می‌گیرند تا مشکلات جامعه را حل کنند. من معتقدم مسئولان بزرگوار باید هرچه زودتر به فکر باشند و شرایط را بهبود دهند تا بیش از دچار چالش‌ها نشویم

◀ درحال حاضر چه باید کرد تا مشکلات کم شود؟

مسئولان باید دست به اقداماتی بزنند که مردم از آنها راضی شوند و دل جامعه را به دست آورند. لازم است در جامعه احکام اسلامی اجرا شود و در این مورد تردیدی نیست اما گاهی شرایطی به وجود می‌آید که به ضرر جامعه است که در آن زمان اقدامی صورت گیرد زیرا آن اقدام ممکن است موجب شود جوانان نسبت به جامعه دست و سوی نامناسب بگیرند. در این شرایط نباید اقدامی کرد که اسلام آسیب ببیند. باید به درستی رفتار کرد تا مسائل جامعه حل شود. نه اینکه به گونه‌ای رفتار شود که برخی نیز که امید به حل مشکلات دارند، ناامید شوند. اینکه مشکلات را به گردن تحریم و خارجی‌ها بیندازیم مشکلات را حل نمی‌کند زیرا مردم می‌گویند دولت‌ها هستند که از ما رأی می‌گیرند تا مشکلات جامعه را حل کنند. من معتقدم مسئولان بزرگوار باید هرچه زودتر به فکر باشند و شرایط را بهبود دهند تا بیش از دچار چالش‌ها نشویم.

◀ عملکرد برخی مسئولان و برخی برنامه‌های اقتصادی که اجرایی شده است تا چه میزان باعث شده مردم ناراضی شوند و آنها اکنون باید چکار کنند تا بر مشکلات افزوده نشود؟

مگر می‌شود مسئولان مقصر نباشند. همه مسئولان مقصر شرایط کنونی کشور هستند. اینکه مردم هر هفته به بازار می‌روند که برنج، روغن، شکر، قند، خیار و... بخرند که نه لوکس هستند و نه تجملاتی اما باید به اندازه کسی کالای لوکس برای آنها هزینه داده شود، مطلوب نیست. این اقلام برای زندگی عادی مردم عادی مورد استفاده قرار می‌گیرد اما هر هفته شاهد هستیم که این کالاها گران می‌شوند اما حقوق مردم افزایش نمی‌یابد. از یکسو تبلیغ می‌کنند که بر تعداد فرزندان خود بیفزایید اما در حال حاضر شرایط به گونه‌ای شده که مردم نمی‌توانند حال حاضر خود را اداره کنند. واقعا مشکل وجود دارد. البته بسیاری کلاها اعتراض نیستند و اعتراضی نمی‌کنند یا پیر هستند یا سبک اعتراض دیگری دارند اما جوانان علنی اعتراض می‌کنند چرا چون جوان است. کار می‌خواهد، پس انداز می‌خواهد، دوست دارد زندگی کند در نتیجه خود را اداره کنند. واقعا مشکل وجود دارد. البته بسیاری کلاها اعتراض نیستند و اعتراضی نمی‌کنند یا پیر هستند یا سبک اعتراض دیگری دارند اما جوانان علنی اعتراض می‌کنند چرا چون جوان است. کار می‌خواهد، پس انداز می‌خواهد، دوست دارد زندگی کند در نتیجه

> اینکه مایدن عنوان کرده برجام مرده است کشف جدیدی نیست و شواهد و قرائن نشان می‌دهد که برجام به پایان راه خود رسیده است. در شرایط کنونی برجام وجود خارجی ندارد که ما بخواهیم درباره آن صحبت کنیم

> ما باید در اندیشه حفاظت از اسلام باشیم. به طوری که برخی مسئولان کاری فاصله بگیرند. از این منظر باید عقلانیت را به کار برد تا هم جمهوریت و هم اسلامیت حفظ شود

◀ حاج آقا شاید بسیاری از افراد متولد دهه‌های ۴۰ تا ۶۰ هم معترض باشند اما مانند جوانان اعتراض علنی نمی‌کنند چرا اینگونه است؟ آیا روش هم‌دیگر را قبول ندارند؟

مسن‌تر ها به هیچ وجه از اسلام و اصول و انقلاب دست برنمی‌دارند اما جوانان بالاخره چون جوانند گاهی فکرهای دیگری به سرشان می‌زند. نباید اقداماتی انجام شود که این جوانان از اسلام فاصله بگیرند. ما باید در اندیشه حفاظت از اسلام باشیم. در شرایط کنونی شواهد و قرائن وجود دارد که ما می‌خواهیم درباره آن صحبت کنیم. در ماه‌های گذشته مذاکراتی بین ایران و کشورهای غربی وجود داشته که این مذاکرات با فراز و نشیب‌هایی همراه بوده اما هیچ دستاوردی نداشته است. طرفین در برخی مقاطع به سمت نزدیک شدن مواضع حرکت کردند اما در اغلب موارد مواضعی متفاوت از یکدیگر داشتند و به همین دلیل در عمل برجام به نتیجه قابل توجهی دست پیدا نکرد. آنچه در مذاکرات رخ داد بیان مواضع دوطرف بود که به مرور زمان این مواضع از هم دورتر شد. به همین دلیل امکان دسترسی به توافق روز به روز از بین رفت. امروز دوطرف حتی درباره اینکه درباره چه موضوعی با هم صحبت کنند نیز توافق ندارند و مشخص نیست در آینده می‌خواهند درباره چه چیزی با هم مذاکره کنند. به همین دلیل عنوان می‌کنم که بایدن کشف جدیدی نکرده و برجام مرده هاپود که در محاق قرار گرفته بود. در شرایط کنونی مقامات آمریکا عنوان می‌کنند تا زمانی که وضعیت داخلی ایران مشخص نشود نمی‌توان درباره موضوع دیگری مانند برجام صحبت کرد و به همین دلیل نیز عنوان می‌کنند برجام در اولویت ما قرار ندارد. نکته دیگری که در این زمینه وجود دارد همکاری ایران و روسیه است که هنوز دارای ابهاماتی برای کشورهای غربی است. به همین دلیل نیز مقامات آمریکا عنوان می‌کنند تا زمانی که این مسائل حل نشود نمی‌توان درباره آینده و احیای برجام مذاکره و گفت‌وگو کرد.

> حرکت به سمت حکمرانی خوب و مطلوب، بسیار خوب است اما اینکه به چه سمت قرار است حرکت کنند و چه رفتار یا قانونی را اصلاح کنند، مهم‌تر است. در این مسیر اگر قصد دارند در معنای واقعی تغییراتی را ایجاد کنند باید به حرف مردم توجه داشته باشند

◀ وقایعی در ایران در طول ماه‌های گذشته اتفاق افتاده که نه مطلوب مردم بود و نه مطلوب حاکمیت، هنوز هم ترکش‌های آن به رغم کاهش التهاب در جامعه وجود دارد. چه باید کرد که دیگر شاهد تکرار چنین وقایعی نباشیم؟

از ابتدایی که این حوادث رخ داد، یعنی زمانی که آن خانم جوان (مهسا امینی)، دچار مشکلاتی شد و از دنیا رفت، بنده اعلام کردم، برای اینکه چنین مواردی تکرار نشود و هر کسانی که در این زمینه تدبیر نه مرجعیت، نه مردم، نه هیچ شخص دیگری و نه اسلام و نه انقلاب، چراچون با عقلانیت و درایت رفتار شد و همگان در آن زمان تلاش کردند کسی آسیب نبیند و آن ماجرا هم ختم به خیر شد.

◀ برخی البته به امر به معروف معتقدند و اعلام می‌کنند که بر اساس اسلام باید این اقدام صورت گیرد و نباید تعطیل شود.

عده‌ای باید باشند که صلاح بدانند که امر به معروف و نهی از منکر در کجا باید اتفاق افتد و در کجا فعلا به صلاح نیست. باید بررسی کرد که امر به معروف و نهی از منکر در مورد حجاب در چه سطحی باید باشد و کی صلاح است و کی به صلاح نیست در این زمینه امر به معروف کرد. در نتیجه نباید اقدامی کرد که دشمنان و خارجی‌ها بهانه به دست آورند. بدحجاب از اول بوده و هست اما وقتی اینگونه برخورد شد برخی تحریک شدند. حتی زنان با حجاب هم از این اتفاق برای آن دختر جوان ناراحت شدند. امروز باید با دقت بیشتری رفتارهای خود را در نظر بگیریم. نباید بهانه‌ای به دست خارجی‌ها داد تا با آن بهانه در کشور ایجاد مشکلات کنند.

◀ درحال حاضر چه باید کرد تا مشکلات کم شود؟

مسئولان باید دست به اقداماتی بزنند که مردم از آنها راضی شوند و دل جامعه را به دست آورند. لازم است در جامعه احکام اسلامی اجرا شود و در این مورد تردیدی نیست اما گاهی شرایطی به وجود می‌آید که به ضرر جامعه است که در آن زمان اقدامی صورت گیرد زیرا آن اقدام ممکن است موجب شود جوانان نسبت به جامعه دست و سوی نامناسب بگیرند. در این شرایط نباید اقدامی کرد که اسلام آسیب ببیند. باید به درستی رفتار کرد تا مسائل جامعه حل شود. نه اینکه به گونه‌ای رفتار شود که برخی نیز که امید به حل مشکلات دارند، ناامید شوند. اینکه مشکلات را به گردن تحریم و خارجی‌ها بیندازیم مشکلات را حل نمی‌کند زیرا مردم می‌گویند دولت‌ها هستند که از ما رأی می‌گیرند تا مشکلات جامعه را حل کنند. من معتقدم مسئولان بزرگوار باید هرچه زودتر به فکر باشند و شرایط را بهبود دهند تا بیش از دچار چالش‌ها نشویم.

> اینکه مشکلات را به گردن تحریم و خارجی‌ها بیندازیم مشکلات را حل نمی‌کند زیرا مردم می‌گویند دولت‌ها هستند که از ما رأی می‌گیرند تا مشکلات جامعه را حل کنند. من معتقدم مسئولان بزرگوار باید هرچه زودتر به فکر باشند و شرایط را بهبود دهند تا بیش از این دچار چالش‌ها نشویم

◀ هر چیزی جایگزین برجام شود مثبت نخواهد بود

اگر چیزی جایگزین برجام شود مثبت نخواهد بود. مگر برجام را اعلام کنیم.

◀ مهم‌ترین دلایلی که به مرگ برجام رسیدیم چه بوده است؟

دلایل مختلفی در این زمینه تأثیرگذار بودند که بخشی از آنها داخلی بود و بخشی نیز خارجی. از نظر خارجی اقدام ترامپ برای خروج از برجام مانند نخستین تیری بود که به پیکر برجام اصابت کرد و برجام را به محاق برد. ترامپ آمریکا را از مذاکرات برجام خارج کرد. اقدامی که در نهایت باعث شد برجام به پایان خود برسد. این در حالی است که در داخل ایران نیز چالش‌هایی وجود داشت که به مرگ برجام کمک کرد. این چالش‌ها و موانع به قبل از اعتراضات و مرگ مهسا امینی ارتباط دارد. در داخل ایران برخی مخالف برجام بودند و از ابزارهایی که در اختیار داشتند علیه برجام استفاده می‌کردند. برخی از آنها به صراحت برجام را در صحن مجلس شورای اسلامی آتش زدند و برخی نیز دستاوردهای آن را منفی و علیه منافع ملی قلمداد می‌کردند. این وضعیت نشان می‌دهد که برجام در داخل و خارج از کشور مخالف داشت و این مخالفت‌ها زمینه پایان برجام را به وجود آورد. در عرصه بین‌المللی نیز ترامپ و متحدانش تلاش زیادی کردند که برجام به نتیجه نرسد. ترامپ پس از به قدرت رسیدن در آمریکا از برجام خارج شد. این در حالی است که در طول مذاکرات هسته‌ای بین دولت رئیسی و بایدن نیز اسرائیل و عربستان سعودی تلاش زیادی انجام دادند تا برجام به نتیجه نرسد. در نتیجه این فشارهای داخلی و خارجی بود که ما امروز چیزی به نام برجام نداریم و باید پایان آن را اعلام کنیم.

◀ رویکردی که دولت رئیسی در مقابل برجام در پیش گرفت به چه میزان در سرنوشت برجام تأثیرگذار بود؟

واقعیت این است که دولت‌ها سیاست‌گذار و تصمیم‌گیر در زمینه برجام نیستند و تصمیم درباره پذیرش یا عدم پذیرش برجام به نظام سیاسی ارتباط دارد. دولت‌ها تنها مجری تصمیماتی هستند که نظام درباره برجام می‌گیرد. این سخن به معنای این نیست که دیدگاه‌ها و رویکردهایی که دولت‌ها در پیش می‌گیرند بر سرنوشت برجام تأثیر ندارد و بلکه از جهات مختلف در این زمینه تأثیرگذار است. در این زمینه دولت‌ها در اتخاذ تاکتیک‌هایی که در مقابل برجام در پیش می‌گیرند با هم متفاوت هستند. به هر حال دولت حسن روحانی رویکرد دیگری درباره برجام در پیش گرفت و موفق شد در دولت نخست خود برجام را امضا کند. این در حالی است که در دولت دوم روحانی شرایط تغییر کرد با به قدرت رسیدن ترامپ وی از برجام خارج شد و برجام با چالش‌های جدیدی مواجه شد که تا امروز نیز ادامه داشته است. رویکردی که دولت رئیسی درباره برجام در پیش گرفت با دولت روحانی متفاوت بود. دولت رئیسی از ابتدا عنوان کرد که اقتصاد کشور را به نتیجه مذاکرات گره نمی‌زند و همین رویکرد را در پیش گرفت. به هر حال در دولت سیزدهم مذاکرات برجامی با فراز و نشیب‌هایی نیز همراه بود اما در نهایت به نقطه‌ای رسید که دیگر امیدی به احیای برجام وجود ندارد. هر چند من معتقدم در دولت فرصت‌های وجود داشت که می‌شد از این فرصت‌ها در راستای احیای برجام استفاده کرد.

◀ چه چیزی جایگزین برجام خواهد شد؟

هنوز مشخص نیست چه چیزی جایگزین برجام خواهد شد اما به نظر می‌رسد هر چیزی که جایگزین برجام شود مثبت نخواهد بود. در چنین شرایطی هر احتمالی وجود دارد. یکی از این احتمالات این است که قطعنامه‌های سازمان ملل علیه ایران بازگردد. اگر شرایط به سمتی جلو برود که کشورهای عضو برجام مکانیسم ماشه را فعال کنند به صورت خودکار قطعنامه‌هایی که در گذشته علیه ایران از سوی شورای امنیت صادر شده بود فعال می‌شود و تحریم‌های گذشته ایران دوباره شکل می‌گیرد. به همین دلیل نیازی وجود ندارد که شورای امنیت علیه ایران قطعنامه صادر کند و تنها با فعال شدن مکانیسم ماشه قطعنامه‌ها برمی‌گردد. اتفاقاتی که در ماه‌های گذشته رخ داده سبب شده ارتباط ایران با کشورهای اروپایی به بدترین وضعیت خود در قرن اخیر رسیده است. امروز موضعی که آلمان علیه ایران می‌گیرد تندتر از آمریکاست. این وضعیت درباره دیگر کشورهای اروپایی نیز وجود دارد و رهبران کشورهای اروپایی مواضعی علیه ایران می‌گیرند که در گذشته کمتر سابقه داشته است. امروز دیگر کشورهای اروپایی خطاب به ایران از مذاکره حرف نمی‌زنند و رویکردی علیه ایران در پیش گرفته‌اند که از آمریکا نیز سبقت گرفته‌اند. کشورهای اروپایی به این نتیجه رسیده‌اند که دیگر شرایط مانند گذشته نیست و به همین دلیل باید تصمیمات دیگری بگیرند.

وضعیت درباره دیگر کشورهای اروپایی نیز وجود دارد و رهبران کشورهای اروپایی مواضعی علیه ایران می‌گیرند که در گذشته کمتر سابقه داشته است. امروز دیگر کشورهای اروپایی خطاب به ایران از مذاکره حرف نمی‌زنند و رویکردی علیه ایران در پیش گرفته‌اند که از آمریکا نیز سبقت گرفته‌اند. کشورهای اروپایی به این نتیجه رسیده‌اند که دیگر شرایط مانند گذشته نیست و به همین دلیل باید تصمیمات دیگری بگیرند.

> در شرایط کنونی شواهد و قرائنی وجود دارد که نشان می‌دهد بازگشت به میز مذاکره برای احیای برجام به‌راحتی امکان‌پذیر نیست و دوطرف مواضع و دغدغه‌هایی دارند که با یکدیگر فاصله معناداری دارد

آیت‌ا... سیدحسین موسوی تبریزی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

مسئولان خود را هم‌ردیف مردم قرار دهند، مشکلات حل می‌شود

- جامعه نیازمند امید است
- نباید اجازه داد مشکلات به نام دین و اسلام نوشته شود
- در اجرای احکام اسلامی عقلانیت را در نظر بگیریم

آرمان ملی- اگر آرامش چند هفته اخیر را کنار بگذاریم و فضای کمتر آرام گذشته را در نظر بگیریم به این نتیجه خواهیم رسید که شرایط به گونه‌ای است که باید چالش‌ها را یکی یکی در نظر گرفت و برای حل آنها برنامه‌ریزی و تغییراتی را ایجاد کرد تا در آینده دیگر شاهد بروز احساسات یکباره در جامعه نباشیم. بسیاری از جامعه‌شناسان معتقدند اگر شرایط بهبود نیابد در آینده چه در سطحی کمتر و چه در سطحی بیشتر شاهد غلیان مجدد احساسات در جامعه خواهیم بود. از این منظر اصلاحاتی که وعده داده شده است باید در دستور کار قرار بگیرد تا جامعه و بعضا وحدت درکشور در آینده دچار شرایط غیرمطلوب نشود. اگر کیاست و سیاست‌ورزی مسئولان در آن سطح باشد که مسیر را برای عدم تکرار وقایع چند ماه گذشته هموار کنند بدون تردید دیگر شاهد تکرار وقایع رخ داده در جامعه نخواهیم بود. گفت‌وگوهایی در این زمینه آغاز شده است و به نظر می‌رسد قرار بر این است که نتایجی در این زمینه به دست آید. از این منظر باید امیدوار بود که آینده بهتری را شاهد باشیم؛ آینده‌ای که در آن شاهد تکرار وقایع تلخ گذشته نباشیم و مسئولان و ملت با کمترین اختلاف به سمت حل مشکلات کشور حرکت کنند. «آرمان ملی» در این ارتباط با آیت‌ا... موسوی تبریزی، فعال سیاسی و رئیس جامعه محققین و مدرسین حوزه علمیه قم به گفت‌وگو پرداخته است. موسوی تبریزی یکی از نزدیک‌ترین یاران امام (ره) است. از این منظر با او به گفت‌وگو پرداخته‌ایم که بخش‌هایی از آن را می‌خوانید.

◀ جامعه نیازمند امید است

◀ نباید اجازه داد مشکلات به نام دین و اسلام نوشته شود

◀ در اجرای احکام اسلامی عقلانیت را در نظر بگیریم

◀ مسئولان باید چه کار کنند که شرایط کشور بهبود یابد؟

البته مشکلات مدیریتی وجود دارد و نباید آنها را نفی کرد اما نباید اجازه داد این مشکلات به نام نهاد دین و اسلام نوشته شود. زمانی ممکن است یک نظام جمهوری باشد. این نظام اگر اشتباهاتی داشته باشد به پای همان نظام جمهوری حواله افتاد. اما اگر یک فرد در نظام اسلامی اشتباه کند بسیاری تلاش خواهند کرد اقدامات آن فرد را برگردن نظام اسلام